

2020-05-26

RS/341/2020

Ert dnr: Ku2019/02112/KL

Joachim Enlund
Sekretariatet
Tfn: 063-147661063-147661
E-post: joachim.enlund@regionjh.se

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
ku.remissvar@regionjhamk.se

Region Jämtland Härjedalens svar på remiss Härifrån till evigheten. En långsiktig arkivpolitik för förvaltning och kulturarv SOU 2019:58

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalen är överlag positivt till de förslag som ges i betänkandet och anser att en uppdatering av arkivlagen är nödvändig inte minst med anledning av de utmaningar som digitaliseringen innebär. De synpunkter som Region Jämtland Härjedalen har kring betänkandet handlar främst om den betydelse som Landsarkivet i Östersund har för flera olika delar av regionens arkivverksamhet, t.ex. enskilda arkiv och nationella minoriteters arkiv, och att det är angeläget för regionen att Riksarkivet även i fortsättningen kommer att bedriva ett aktivt regionalt arbete på arkivområdet.

Synpunkter

1.1 Förslag till arkivlag

2 §

Region Jämtland Härjedalen anser att intentionerna bakom ändamålsparagrafen är goda (5.4 SOU 2019:58), men anser inte att de kommer till ett tydligt uttryck i det faktiska lagförslaget. Detta eftersom den enda definition av arkiv som ges i lagförslaget är den som knyter an till myndigheternas allmänna handlingar och det är därmed lätt att missa

att ändamålsparagrafen även avser att gälla för enskilda arkiv. Region Jämtland Härjedalen skulle därför gärna se ett förtydligande i lagförslaget. En tänkbar lösning är att det i ändamålsparagrafen tydliggörs att den avser såväl myndighetsarkiv som enskilda arkiv. En annan tänkbar lösning är att det i lagförslaget ges en definition av vad som avses med enskilda arkiv.

3 §

Under lagens tillämpningsområde tydliggörs att "sådana enskilda arkivinstitutioner som erhåller verksamhetsbidrag av statliga medel" ska omfattas av lagen vad gäller 7 § och 14 §. Eftersom de regionala enskilda arkiven erhåller offentliga medel genom Kultursamverkansmodellen är det tydligt att dessa omfattas av lagen. Det är bra.

Region Jämtland Härjedalen noterar däremot en skillnad man gjort inom kulturarvssektorn, där bibliotekslagen 2 § och museilagen 4 § ger tydliga uppdrag till sektorns institutioner att främja kunskap, demokrati och kulturupplevelser. Motsvarande ändamålsbestämmelse finns inte i Arkivutredningens förslag till arkivinstitutionernas uppdrag. Istället betonas att själva informationen ska bevaras och tillgängliggöras. Dessvärre befäster detta en känsla av att arkivinstitutionerna inte är att betrakta som kulturinstitutioner utan snarare institutioner där förvaltningsuppdraget fortfarande är det centrala.

1.3 Förslag till förordning om statsbidrag till arkivcentrum

2 §

I Jämtlands län finns nära samarbete mellan flera arkivverksamheter inom ramen för Arkivet i Östersund. Det är det statliga Landsarkivet i Östersund, det regionalt enskilda Föreningsarkivet i Jämtlands län, bolaget Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik samt föreningen Jämtlands lokalhistoriker och släktforskare. Region Jämtland Härjedalen menar att detta innebär att tillgängligheten till arkiven gynnas och att

verksamheterna hittar fruktbara samarbeten och synergieffekter. Region Jämtland Härjedalen är därför positiv till att utredningen föreslår att stimulera den här typen av samarbeten.

Region Jämtland Härjedalen menar att landsarkiven har och har haft ett viktigt regionalt uppdrag där även samverkan med och stöd till enskild regional arkivverksamhet är angelägen. Region Jämtland Härjedalen anser därför att det är viktigt att det tydliggörs att även statliga arkiv ska kunna ingå i olika typer av arkivcentrumbildningar. Som konsekvens av detta bör uppdraget att fördela medel till arkivcentrumbildningar istället ges till Samarbetsrådet.

1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:1593) med instruktion för Riksarkivet

18-19 § §

Det är viktigt att fortsatt säkra arkivens kulturella infrastruktur som under lång tid byggs upp i landet. Region Jämtland Härjedalen delar i princip förslaget att Riksarkivet själva ska få avgöra på vilka orter i Sverige de väljer att bedriva verksamhet men vill samtidigt påtala fördelen med nuvarande struktur där nuvarande sju landsarkiv ska finnas kvar och att orterna ska specificeras även i den nya instruktionen till myndigheten. Skälet är framför allt för att Riksarkivet ska kunna uppfylla arkivlagens 1 och 2 § §, det vill säga att främja tillgången till kulturarvet, bidra till det demokratiska samhällets beständighet och utveckling samt finnas tillgängliga för forskningens behov, så krävs det att myndigheten har en geografisk spridning runt om i landet.

10.5.1 Statsbidrag till enskilda sektorn

Bland de enskilda arkiven så finns en stor andel herrelösa arkiv som därmed inte genererar någon inkomst via avgifter. Därmed är det lagstadgade bevarandet och tillgängliggörandet av dessa helt beroende av offentliga medel. De statliga medlen till regional enskild

arkivverksamhet genom Kultursamverkansmodellen är ca 1%, det vill säga ca 12 miljoner kronor. Fördelningen av dessa medel beslutas av regionerna själva. Dessutom regleras den statliga medelstillsdelningen till regionerna av den regionala kulturbudgeten vilket innebär att Kultursamverkansmodellen och den regionala kulturverksamheten kan stå inför stora utmaningar i ekonomiskt svåra tider. Det kan finnas skäl att utreda finansieringen av de enskilda arkiven vidare men Region Jämtland Härjedalen är positiva att det i förslaget tillförs 10 miljoner till den enskilda arkivsektorn. Region Jämtland Härjedalen utgår från att dessa medel fördelas som ett stärkt ramanslag till regionerna inom Kultursamverkansmodellen.

12. Urfolket samernas och de övriga nationella minoriteternas arkiv

Region Jämtland Härjedalen är positivt till att utredningen visar en god förståelse för hur arkivsituationen kring urfolket samernas och de övriga nationella minoriteternas ser ut. När det gäller samiska arkiv delar Region Jämtland Härjedalen uppfattningen att det är viktigt att arkivmaterialet finns tillgängligt nära de platser där det skapats för att materialet ska kännas tillgängligt. Detta är också en förutsättning för att nya enskilda arkiv ska skapas.

12.8.1 Ett arkivansvar för Sametinget

Region Jämtland Härjedalen anser att det är bra att Sametinget får ett särskilt bemyndigande att verka för att samla kunskap om arkivbestånd som bildats och samlats in av och för urfolket samerna, och att verka för att dessa bestånd uppmärksammas och tillgängliggörs. Det är viktigt att det är det samiska samhället som självt initierar och prioriterar detta arbete.

12.8.2 Riksarkivets rådgivning

Region Jämtland Härjedalen menar, i likhet med utredningen, att det är viktigt att Riksarkivet i sin rådgivning ska ägna särskild uppmärksamhet åt urfolket samerna och de övriga nationella minoriteterna. I koppling till detta vill vi särskilt lyfta Landsarkivet i Östersund som genom sitt aktiva regionala arbete har utvecklat ett förtroendefullt samarbete med det samiska samhället och har goda förutsättningar att bistå Sametinget.

13.5.2 En tydligare ansvarsfördelning

Region Jämtland Härjedalen anser det vara bra att Riksarkivets ansvar i fråga om förvaltningsgemensamma specifikationer (FGS:er) tydliggörs. Detta eftersom ett framtagande och implementering av dessa möjliggör ett effektivare utbyte av information mellan myndigheter. Inom Region Jämtland Härjedalen finns det framför allt ett stort behov av FGS:er inom hälso- och sjukvården, eftersom det där förekommer ett stort utbyte av information mellan Region Jämtland Härjedalen och andra myndigheter. Region Jämtland Härjedalen upplever dock att Riksarkivet hittills inte har varit särskilt aktiva i fråga om att ta fram FGS:er eller att marknadsföra de som faktiskt finns framtagna och hoppas att detta arbete kommer att bli mer prioriterat i framtiden. Region Jämtland Härjedalen upplever även att det är en dålig informationsöverföring mellan de olika myndigheter som arbetar med FGS:er, t.ex. e-hälsomyndigheten och Riksarkivet, och skulle här önska se en tydligare samordning.

16. Konsekvenser

Region Jämtland Härjedalen saknar en diskussion av vilka eventuella konsekvenser förslaget om ökat statsanslag till enskilda arkiv kan få på Kultursamverkansmodellen. Då detta inte uppmärksammas i utredningen så utgår vi ifrån att medlen förbehållslöst tillförs modellen.

Övrigt

Region Jämtland Härjedalen delar den oro och utmaning som den enskilda arkivsektorn har när det gäller digitaliseringen. Den stora

utmaningen är inte främst att digitalisera befintligt material utan att kunna ta emot digitaliserat material för framtiden. Risken är att viktig samtida information som är morgondagens kulturarv förloras. Region Jämtland Härjedalen ser ett omedelbart behov av att detta utreds vidare och föreslår att Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet och/eller Myndigheten för digital förvaltning ges uppdraget att bistå de regionala enskilda arkiven med detta.

REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN

Eva Hellstrand (C)
Regionstyrelsens ordförande

Hans Svensson
Regiondirektör